مسئولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

پوهندوی آصف بهاند

۲۰۲۶/۰۲/۲۱

جانداد جهاني څنګه پښتوژبه جهاني کوي؟

لومړی احمدولي اڅکزی او اوس يې بل‌ملګري جانداد جهاني

داسې پروژه چې ټول کارکونکي يې له کاره راضي دي

(د مورنۍژبې نړيوالەورځ ـ ۲۰۲۶ ام کال)

> **«مثبت تغير د ټولنې له بطن څخه پيليږي، د نړيوالو قدرتونو، د دولتونو او موسساتو په تمه مه کښينئ ستونزې تشخيص کړئ او د يو ښه سبا لپاره لاس په کار شئ. دا د يو کس مسوولیت نه‌دی د هر فرد فرد دی، او هر کس کولی شي د يو تغير رهبري وکړي.»** (جانداد جهاني)

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ

د نوي تکنالوژۍ د پرمختګ په زمانه کې خدای پر پښتنو او پښتو ژبې باندې مهربانه شو، ځینې داسې فعالې او علمي څېرې يې پر دوی باندې ولورولې چې د خپلې ژبې له پاره يې په علمي او عملي ډول کار پيل کړ. د داسې فعالو خلکو په ډله کې ترټولو لومړی د احمدولي اڅکزي نوم يو ياد نوم دی چې د علمي او فرهنګي فعاليت ډېره برخه يې د پښتو ژبې د ژوندي پاتې کېدو او علمي کېدو له پاره وقف شوې ده.

اوس دا دی د احمدولي اڅکزي په څېر يو بل نوښتګر ځوان په ډېرې انرژۍ او ځواک سره میدان ته رادانګلی دی. جانداد جهاني يادوم چې هرګام يې په نوښت پيل کېږي او ترټولو لوی او بريالی نوښت يې دا دی چې دی توانېدلی چې د پښتو ژبې د ژوندي ساتلو له پاره د وطن ګڼشمېر ځوانان هم د خپل پلان برخه وګرځوي او په ګروپي ډول يې کار راپيل کړی دی او داسې ګړندی او بريالی روان دی لکه نوې تکنالوژي چې ګړندی او بريالی روانه ده.

په دې وروستيو ورځو کې ښاغلي عبدالغفور لېوال په فرهنګي سپرنه پروګرام کې «په ډيجيټال نړۍ کې د پښتو ژبې دريځ» ترسرليک لاندې دوه تنه دانشمند مېلمانه راغوښتي وو، ښاغلی جانداد جهاني او اغاملوک سهار. دوی پر دې خبرې وکړې چې څنګه پښتو ژبه ډيجيټال شي او څنګه پښتو ژبه د نوې تکنالوژۍ نړۍ ته ورننوزي. په پيل کې ښاغلي لېوال وويل چې:

«... د څو کسه روښانه او خدمتګارو پښتنو او د پخوانيو افغان ملي‌حکومتونو د نيم و نيمکله ملاتړ له برکته دا ژبه د اړيکتيايي تکنالوژۍ په دونيا کې حضور لري او برېښنايي هوښ يې لوستلای، ويلای او ليکلای شي.

دا وخت د معلوماتي تکنالوژۍ يو شمېر پښتنو متخصصانو وکړای شول چې له موزلا کامن وايس سره د کار پرمټ دې ته لار پرانيزي چې په ډيجيټل نړۍ کې رغېدلې زيرکتيا د پښتو ژبې د غږونه زېرمه هم وکاروليی شي او په دې توګه غږ په متن، متن په غږ بدل کړي. د دې برخې يو کارپوه وايي که په ساده ټکو کې يې ووايم: کامن وايس د غږونو بانک دی، داسې چې لکه روغتون کې تاسو د وينې بانک ته وينه ورکوئ او هغه بيا د نورو ناروغانو د ژغورلو له‌پاره کارېږي. په همدې شکل دلته هرڅوک د هرې ژبې او لهجې ويونکي يې غږونه ورکوي او له دې غږونو بيا هره کمپنۍ، پوهنتونونه، څېړنيز مرکزونه او نور د غږ اړوند موډلونو، سافټويرونو او د پلټونکي انجن په جوړولو کې ګټه ترې اخيستلای شي.

که په دې بهير کې کار همداسې پرمخ ولاړشي، ژر به زموږ کنفرانسونه، خبرې او ويډيو ګانې په اتومات شکل د نړۍ نورو ژبو ته وروژباړل شي او د پښتو ويونکو او نړيوالو ترمنځ به پوهاوي راپوهاوي پروړاندې خنډ ولاړ ديوالونه راونړېږي.»

جانداد جهاني او اغاملوک سهار د ځوان نسل هغه استازي دي چې د نوې تکنالوژۍ په زدکړې سره کولای شي د ښاغلي لېوال پاسنيو خبرو ته د عمل جامه ورواغوندي، دوی کولای شي چې په علمي ډول د پښتنو او پښتو ژبې له‌پاره داسې خدمتونه وکړي چې يوکال مخکې يې چا فکر هم نه شوای کولای.

ښاغلی جانداد جهاني او اغاملوک د نوې تکنالوژۍ په زدکړې سره پښتنو او پښتو ژبې ته د خدمت دا وعده ورکړې ده چې پښتو ژبه د نوې تکنالوژۍ په نړۍ کې ځای پرځای کړي او په دې ترتيب د پښتو ويونکو له پاره د پوهې د ترلاسه کولو بېلابېلې دروازې پرانيزي. دا دواړه ځوانان د دې مرام د ترسره کولو له پاره عملاً کار کوي. ما يې چې په «فرهنګي سپرنه» پروګرام کې بحثونه واورېدل، دا هيله راته پيدا شوه چې پښتو ژبه به نوې تکنالوژۍ سره پخلا شي، نوې تکنالوژۍ ته به ورننوزي او داسې کار به پيل شي چې د ټولې نړۍ علمي پرمختګونه به د هر پښتون په مخ کې ايښي وي.

د تېرکال په فبرورۍ مياشت کې د مورنۍ ژبې د ورځې په مناسبت ما د يوې مقالې په ترڅ کې دا خبره کړې وه او اوس يې بيا وايم چې: علمي څېړنو او تجربو ثابته کړې ده چې يوه ژبه هله ژوندۍ پاتې کېدای شي چې عملاً علمي شي، سياسي شي، اقتصادي شي او ويونکي يې په مينه داسې کار ورته وکړي چې له نوې تکنالوژۍ سره ګام پر ګام د پرمختګ او غنې کېدو پر لورې د مزل جوګه شي.
اصلي او د کار خبره دا ده چې په نړۍ کې د تکنالوژۍ نوي بڅيان هره ورځ دونيا ته راځي او په چټکۍ سره منډې وهي، د خپلو منډو په ترڅ کې د تکنالوژۍ کاروان په ډېرې چټکۍ سره وړاندې او وړاندې پورې وهي او بشريت د پرمختګ نويو پړاو ته ورننباسي؛ موږ که غواړو چې ژبه مو او د ژبې ويونکي مو ژوندي پاتې شي، نو موږ سره ښايي چې ځان د نوې نړۍ د پرمختګ سره مل کړو او هغه څه وکړو چې د تمدن له دې نوي کاروانه وروسته پاتې نه شو، دا کار هله شونی دی چې په ځانګړو برخو کې پښتانه ځانګړي تعليمونه کړي وي، د موضوع په ارزښت پوه او د کار کولو لپاره تعليمي وړتيا ولري.
نوې تکنالوژي وايي چې که څوک غواړي چې مورنۍ ژبه يې ژوندۍ پاتې شي د نوې تکنالوژۍ په ټولو برخو کې فعاله او شامله شي، اړينه ده چې د خپلې مورنۍ ژبې غږونه او متن راټول او موزيلا ته وسپاري، که دا کار پښتانه

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

وکړي، پښتو ژبه به ډیجټلي نړۍ ته ورننوزي. موزیلا کامن وایس د پښتو ژبې د نړیوالکېدو، علميکېدو او اقتصاديکېدو لوی چانس دی، په دې شرط چې پښتانه ځان بېداره کړي، وښوري او د خپلې ژبې د ژوندۍ پاتې کېدو هڅې ګړندۍ کړي. کار ته اړتیا ده چې پښتو ژبه د مدرني ټکنالوژۍ برخه شي، هلته به وي چې پښتانه به په خپله ژبه د نړۍ له ټولو علمي لاسته‌راوړنو څخه استفاده وکړي.

ښاغلی جاندا جهاني د دې پروسې په باب داسې وایي:

«موزلا کامن وایس څه شی دی او څه ګټې لري؟

د موزلا غیر انتفاعي بنسټ یوه هڅه ده چې د نړۍ د ټولو ژوندیو ژبو غږونه او متن را ټولوي دوی دا ډاټا او بانک د نړۍ ټولو نوښتګرو څېړونکو، او کمپنیو ته په وړیا توګه ورکوي ترڅو د نویو موډلونو په روزلو کې ورڅخه استفاده وکړي. دا پروژه پښتو ته دا فرصت ورکوي چې د AI او ډیجیټلي نړۍ برخه شي، کمپیوټر او ماشین په پښتو ژبه پوه شي، پښتو په نورمال شکل ولوستلی شي او غږ په متن او متن په غږ بدل کړلی شي. که پښتو ژبه دې درجې ته رسیږي بیا به موږ د نړۍ ټول علمي معلومات په غږیزه بڼه ترلاسه کولی شو، بیا به حتی نالوستي پښتانه د ځیرکو عینکو او یا غوږکیو په مرسته یو فرانسوي او جرمني وګړي سره بې له ستونزې مخامخ خبرې کولی شي، بیا به زموږ کنفرانسونه خبرې او ویډیوګانې په اتومات شکل د نړۍ نورو ژبو ته ترجمه کیږي او چټ بوټونه او سرچ انجنونه به حتی د نالوستو او نابینا پښتنو په خبره هم پوهیږي او مناسب ځواب به ورکوي. دا هڅه د پښتو ژبې په تاریخ کې یواځې یو کوچنی مثبت بدلون نه، بلکې یو بنسټیز بدلون دی. ځکه خو ستاسو ونډه مهمه ده...»

د جانداد جهاني بیوګرافي:

ما تراوسه پورې جانداد جهاني نه‌دی لیدلی، د وټیاپ پرمټ مې خبرې ورسره شوې دي، د کارونو او فعالیتونو رپوټونه او لیکنې مې یې په میډیا کې لیدلي دي او په ځانګړې مینې سره مې لوستلې دي. ما د ده بیوګرافي ورنه وغوښته او ده په مینې سره راولېږله. زه یې د دې مقالې د لابشپړېدو په غرض دلته ړدم:

«بیوګرافي او د اوسني کار په اړه لنډ معلومات

نوم مې جانداد جهاني دی، د ژوند ډېره برخه مې په پکتیکا، غزني، پکتیا او کابل کې تېره شوې او دمګړۍ د جرمني په برلین ښار کې اوسم.

له نن څخه ۳۳ کاله د مخه په پکتیکا ولایت یوسفخیلو ولسوالي کې زېږېدلی یم.

لومړنی ښوونځی مې هماغلته لوستی او بیا غزني ښار ته تللی یم، په ۲۰۱۲ کال د غزني ښار شامیر رح له لیسې فارغ شوی یم او بیا مې د غزني پوهنتون اقتصاد پوهنځي کالي بانکي برخه کې لیسانس بشپړ کړی دی.

ترفراغت ورسته مې غزني کې د مسلم په نوم خصوصي پوهنتون کې د تدریسي مدیر او استاد دنده ترسره کړې ده.

د دې ترڅنګ مې د غزني پوهنتون اقتصاد پوهنځي او ورسره غزني ښار کې د حسابدارۍ او مدیریت انسټیټوټ کې رضاکاره تدریس کړی دی.

په ۲۰۱۹ کال کې د پکتیا پوهنتون اقتصاد پوهنځي د کادرې بست لپاره یو رقابتي ازموینه کې بریالی شوی یم او تدریس مې کړی دی. یو کال ورسته ۲۰۲۰ کال کې د امریکا بالسټیټ پوهنتون
(ball state university) په یو فلوشیپ کې چې له ټول هیواد د لس تنو ځوانو استادانو کې انتخاب شوی وم او د ۳ میاشتو لپاره د هند ته تللی وم او هلته مو د کریکولم جوړوني او میتودولوژۍ اړوند کار او زده کړه کړې. زموږ د دې لس نفري ټیم د کار نتیجه د اقتصاد پوهنځي لپاره یو معیاري پشنهادي کریکولم و.
ماسټري مې د هند له ګلوبل جنډل پوهنتون څخه د ډاټا تحلیل اړوند ده:
MBA business analytics

چې ډیټا او معلوماتو تحلیل د تجارتونو او څېړنو لپاره په هیواد کې د رسمي مسؤلیت ترڅنګ چې پکتیا پوهنتون کې استادي وه، ما له مختلفو علمي او ټولنیزو بنسټونو سره د رضاکار او افتخاري استاد په حیث کار کړی دی. لکه غزني کې مسلم پوهنتون، د غزني پوهنتون، کابل کې جهان پوهنتون او نورو ټولنیزو او مدني بنسټونو سره.

له هغه وخته تر دې دمه په دا ډول فعالیتونو کې بوخت یم.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

په ۲۰۱۹ کال ما او ملګرو په پکتیا کې دادیروي مطالعې یوه لړۍ راپیل کړه چې هره اونۍ ځوانانو د یو کتاب اړوند خبرې او بحث درلود دا نوښت ډېر ژر نورو ولایتونو ته هم وغځېده او ان د هیواد تر سقوط ورسته هم لا ځینې غونډې وشوې چې بیا سبوتاژ کړل شو.

خو ورسره موازي هڅه چې د کتابونو په اړه د نقد و نظر او لنډیز انلاین نشر وو، تر نن پورې د کتاب لنډیز په نوم ګروپ کې جریان لري چې په تیرو ٦ کلونو کې تر ۱۵۰۰ د ډیرو کتابونو په اړه مفصل نظرونه، کتنې او لنډیزونه نشر شوي دي.

که څه هم اوس جلا وطنی یم، خو زړه او ذهن مې وطن کې دی او تېرو دریوکلونو کې مې همیشه هڅه کړې ځوان قشر، خپلې ژبې او خلکو ته په یوډول کار وکړم.

له ژبې او ادبیاتو سره مې مینه پخوانۍ ده او د انګلیسي ژبې د تدریس ترڅنګ مې د انګلیسي فارسي او پښتو ترمنځ متقابلې ژباړې کړې دي.

یوه ژباړه مې چې له انګلیسي څخه پښتو او درۍ ته وه، پښتو یې تر اوسه نده چاپ شوې:

https://aelso.org/da/book/an-introduction-to-economic-inequality/

د ساینس فلسفه یوه بله ژباړه وه چې لا نده چاپ شوې.

تیرو دریو کلونو کې مې د جرمني همابولټ پوهنتون او د اتریش علومو اکاډمي سره د پښتو ژبې اړوندو برخو کې د رضاکاره او کارمند په حیث موقتي کار کړی چې محصول یې د دوو پښتو تدریسي کتابونو بیا کتنه او د اړوند غږونو او مکالمو چمتو کول وو چې ښاغلي پروفیسور لوتز ژیهاک چمتو کړي او یوه ازاده پښتو انګلیسي ډکشنرۍ ده، اتریش د علومو اکاډمي له لورې تر کار لاندې ده او ژر به چمتو شي.
د پښتو د ډیجیټل کولو او کامن وایس موزلا اړوند له تیرو دوو کلونو په فکر کې وم او له ښاغلي احمد ولي اڅکزي او ښاغلي حنیف‌الرحمن خان سره تماس کې وم، خو د دومره ستر کار د پیل او بریا ته رسولو لپاره مې فرصت لټولو. خو کله چې هیواد کې د انټرنیټ بندیدلو اوازې ګرمې شولې، فکر مې وکړ حتی د لړکار او وندې فرصت هم له لاسه تلونکی دی، ځکه مې بې له دقیقې محاسبې کار پیل کړ او یواځې څو ورځو کې ٤٠ ساعته غږونه راټول شول، د انترنیټ قطع کیدلو ډیر خواشینی کړم او د دې خپګان اظهار د دې لامل شول چې د انټرنیټ د بیا خلاصون ورسته ډېر زیات خلک زموږ له کمپاین سره یوځای شي. موږ سل ورځې فعاله کمپاین ترسره کړ او نږدې ده پښتو د غږ په برخه کې د بډایه ژبو کتار کې راشي.

که په ساده ټکو کې یې ووایم کامن وایس د غږونو بانک ده، دا داسې دی لکه روغتون کې چې تاسو د وینې بانک ته چې وینه ورکوئ او هغه بیا د نورو ناروغانو د ژغورلو لپاره کاریږي.

په همدې شکل دلته هرڅوک د هرې ژبې او لهجې ویونکي غږونه ورکوي او له دې غږونو بیا هره کمپنۍ، پوهنتونونه، څېړنیز مرکزونه او هر هغه څوک چې د غږ اړوند موډلونو، سافټویرونو او سرچ انجن جوړولو کې کار کوي، استفاده کولی شي. تر اوسه د ۱۳۰ ژبو لسګونه زره ساعتونه غږ او متن کامن وایس کې راټول شوی دی او د پښتو په برخه کې هم په چټکه کار روان دی.

کامن وایس پروژه د موزلا تولنې لخوا په لاره اچول شوې ده، موزلا یو غیر انتفاعي بنسټ لري چې په مرسته یې دا ډول پروژې او محصولات حمایه کوي. د دوی شعار دا دی چې د عامه ګټې شیان د سترو کمپنیو له انحصار څخه راووځي، دوی چوکاټ برابروي له عامو خلکو بسپنه راټولوي او عام رضاکاره کار ته هڅوي دوی باور لري دا چاره علمي او ټکنالوژیکي نوښت ګړندی کوي. د غږونو او متنونو پاکه ډاټا ستري کمپنۍ لکه ګوګل، مایکروسافټ،open AI او نور هم لري، خو هغه انحصاري دي او بل چاته یې د کار او نوښت لپاره وړیا نه ورکوي. خو موزلا بیا دا تر CC0 لیسنس لاندې عامه ډومین ته په واک کې ورکوي یعني هیڅوک د دې ډیټاسټ د انحصاري ملکیت دعوه نه‌لري، حتی خپله د موزلا تولنه یا د موزلا بنسټ.

د پښتو ژبې د ډیجیټل کولو لپاره زموږ هڅې دوام لري، اول باید دا چاره پای ته ورسوو او راتلونکو هغو کارونو اړوند به هم پښتو پالو ته معلومات ورکړو، چې لازمه ده ترسره شي.»

اوس به راشم دې ته چې جاندار جهاني څنګه پښتو ژبه جهاني کوي، ولې یې دې کار ته ملا وتړله؟ د کامن وایس پښتو کمپاین څه‌ډول پیل شو؟

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په څیر و لولئ

په خپله جانداد جهاني یې د پیل کېدو کیسه داسې کوي:

«د کامن وایس پښتو کمپاین خاطرې (۱)

کله چې په ۲۰۲۲ کال چېټ جي پي ټي بازار ته راغی ماته ډېره بې جوړې ټکنالوژي ښکاره شوه او داچې پښتو ژبه کې یې کار ښه نه وو خپه وم خو حیران نه وم.

ملګرو سره مې مشورې وکړلې او پښتو ژبه کې د بنسټیزو ستونزو په حل مو خبرې وکړلې.
خو د ستونزو دقیق تشخیص او حل لارې موندل څه اسانه کیسه نه وه دا یوه نوې ټکنالوژي وه او د سلیکان ویلي له کمپیوټر انجینرانو پرته نورو ته یواځې یو جادو ښکاریده، هیڅوک نه پوهیدل واقعآ څنګه کار کوي او پښتو کې څه کول پکار دي چې په AI بوټونو کې د نورو ژبو غوندي کار وکړي.

کلونه تیر شول خو فکر مې پښتو AI کې نښتی وو، پلټنې مې کولې او یوه ورځ د غږ په برخه کې د تشې په تشخیص او حل لارې دواړو پوی شوم خو د دومره ستر کار سرته رسول په داسې یو حالت کې چې خپله یو عالم ستونزې لرم او له خپل وطن کلي او قام نه پردی شوی یم راته خورا سخته ښکاریدله، هغوی چې له ما مخکې یې دې کار ته اوږه ورکړې وه اطمینان مې ورکړی وو چې زه به دې کار کې مرسته کوم. هغوی هم نه پوهیدل زما مرسته یعني څه؟ څلور یا پنځه غږونه که پنځه میلیونه غږونه؟ خو ماته خپل پوټنشیل معلوم وو، د خپل نیټورک او اړیکو قدرت او د یو ستراتیژیک عمل تصور او تطبیق.

یو کال بل هم تیر شو خو ما فرصت ونه موند چې کار پیل کړم. خو کله چې وطن کې د انټرنیټ د بندیز له اوازو خبر شوم فکر مې وکړ نور د مناسب وخت انتظار اشتباه ده که څه هم ازموینې مې په مخ کې وې خو پیل مې وکړ. څو ورځو کې مو بیساری پرمختګ وکړ هغوی چې له مخکې لګیا وو او میاشتو میاشتو کې یې دوه ساعته غږونه نشوی راټولولی حیران وو ماته یو ملګري وویل "تا کوم منتر او جادو استفاده کړی که څنګه؟ غږونه باید متنوع وې نه دا چې یواځې څو تنه وګمارې او د غږونو شمیر لوړ کړې" ما ورته ویل نه داسې نده وګوره زر تنه لښکر لګیا دی د ګډون والو شمیر په ډشبورډ معلومیږي.

د انټرنیټ له بندیدلو مخکې هم یوه اندازه کار شوی وو ملګري ټول وو او حد اقل زر تنو ته خبر رسیدلی وو چې باید په ګډه د انټرنیټ د شتون شکر په دې ډول ادا کړو.

له هغو ورځو را په دې خوا مو هره ورځ هره شپه په ګډه کار کړی، مشوره مو کړي پلټنه مو کړې ستونزې مو تشخیص کړي او حل لارې مو موندلې دي. ځینو مواردو کې ماسره ملګري موافق هم نه وو خو ما ځان کې دا توان لیده چې د خپلې پریکړې مسوولیت واخلم او د پښتو ژبې د ښه راتلونکې په خاطر د هرڅه او هرچا په وړاندې ودریږم قناعت ورکړم او رضایت یې واخلم.

ټوله کې د پښتو غږیزه خزانه د زرګونه ځوانانو د نوښت او زړورتیا کیسه ده چې د یو مثبت تغیر لپاره یې هر ډول مسوولیت ته ځان ورکړی، واقعا زما په څنګ کې ددومره ډېرو کسانو دریدل د تعجب وړ دی ځکه زه د ټول نرمښت سره ډېر تند خویه هم یم او بل دا چې زما سیاسي دریځ سره خو وطن کې شاید هیڅوک موافق نه وي خو خپلو ملګرو کې هم مخالفین شته خو دا پختګي یو بل ښه زیری دی.

زه همداسې په ټولنیزو هڅو باور لرم، مثبت تغیر د ټولنې له بطن څخه پیلیږي، د نړیوالو قدرتونو، ددولتونو او موسساتو په تمه مه کښینئ ستونزې تشخیص کړئ او د یو ښه سبا لپاره لاس په کار شئ. دا د یو کس مسوولیت ندی د هر فرد فرد دی، او هر کس کولی شي د یو تغیر رهبري وکړي.»

پښتو او پښتنو ته د خدمت په لاره کې د جانداد جهاني بل نوښت دا دی چې تل خپل فعالیت په میډیا کې د خلکو د خبرولو په موخه وړاندې کوي. جهاني د خپل کار موخه په لنډو الفاظو د میډیا په بېلابېلو برخو کې بیانوي. د پښتو څنګه نړیواله شي؟ ترسرلیک لاندې له یوه تلویزیون سره ښاغلي جانداد جهاني مرکه کړې ده، دا لاندې یې نخوړ دی:

«په بنیادي ډول زموږ هڅه د پښتو د غږ او متن له سیستم سره نښلول دي، دا په دې مانا چې: که له دې نه وروسته موږ ماشین ته یا اې آی (AI) ته غږېږو، هغه به زموږ په غږ باندې پوهېږي، که د متن لوستلو ته اړتیا ولرې، اې ای به یې په ښه شکل ولولي که د کوم میټنګ ژبه انګلیسي یا فرانسوي یا کومه بله ژبه وي د متن په بڼه به هغه په پښتوژبه ولیکل شي. په نوې تکنالوژۍ کې نوي اختراعاتو کې هم په پښتو ژبه د ورګډېدو وړتیا ولري. مثلاً د میټا له

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

خوا د نويو جوړو شو عينکي کولای شي چې د دوو سره غږېدونکو اشخاصو ژبې يو بل ته وژباړي، پښتو ژبه به دا وړتياو ولري چې د هغو خبرې په پښتو ژبه باندې وژباړي.

داسي امکانات هم شته چې ليکل متن په غږيزه بڼه مينه‌والو ته وړاندې کړل شي چې د کلونو کلونو د خپرني پايلې په غږيزه بڼه په پښتو وژباړي او خپلو مخاطبينو ته يې وړاندې کړي او په افغانستان کې د سواد د ټيټې کچې په سبب دې کار ته سخته اړتيا هم شته.

که په دې کار کې موږ يوځه نورکار هم وکړو، کېدای شي پښتو ژبه نړيوالکېدو ته ورنږدې شي او هيله ده چې په کارسره به پښتوژبه د ځينو ژبو سياله شي...»

جانداد جهاني د کاري‌ګروپ غړو ته د نقدي جايزو ترځنګ کله کله هغوی ته له درناوي ډک پوستونه ليکل او انلاين کول يې چې نور هم د هغوی د هڅوني سبب کېدل. دا لاندې يې يوه بېلګه ده:

«د کامن وايس-پښتو سفيران!!!
دا هغه ښاغلي او اغلې دي چې هر يو يې سلګونه ساعته وخت د پښتو ژبې خدمت ته ورکړی او هر يو يې تر دې دمه مجموعاً له سل زره څخه زيات غږونه اوريدلي او ثبت کړي دي.

موږ نه يواځې له دوی څخه مننه کوو بلکې دوی خپل سرلاري سفيران او د پښتو غږيزې خزانې معنوي مالکان ګڼو.
د دوی خبرې نظرونه او پريکړې تر نورو ډيرې ارزښتمندې دي او موږ به خپل کاروان کې دوی ته ځانګړی پروتوکول ورکوو.

د يادولو ده چې راتلونکې کې به نور کسان هم دې ډلې ته ور زيات شي هرڅوک چې سل زره غږيز کلييونه ريکارډ او واوري دا مقام ترلاسه کوي.
د کامن وايس پښتو سفيرانو ته دې مبارک وي.»

د کامن وايس په پروژه کې جانداد جهاني د خپلو همکارانو د کار د تشويق په غرض په بېلابېلو سيمو کې د کارګروپونه جوړ کړل او د هغوی د هڅوني په موخه يې سيالی هم پيل کړې او د برياليو ګروپونو له پاره يې نقدي جايزې هم په نظر کې ونيولې. جهاني د خپل کار د يوې برخې په رپوټ کې داسې ليکلي دي:

«د کامن وايس پښتو - تيرې سيالی نقدي جايزې يې ګټونکو ته ورکړل شوې او ګډونوال تشويق شول
د موزيلا کامن وايس پښتو رضا کاره غړو او د جهان روغتيايي علومو انستيتوت په همغږی د پښتو ژبې د بډاينې او د موزيلا کامن وايس پښتو سيالی د پايلو تر عنوان لاندې يوه شانداره غونډه ترسره کړه.

په دې علمي او فرهنګي غونډه کې د افغانستان د علومو اکاډمۍ غړو، د جهان پوهنتون مشرتابه، د جهان روغتيايي علومو انستيتوت ريس، د پوهنتون استادانو، اديبانو، شاعرانو او ګڼ شمېر محصلينو ګډون کړی و. غونډه د قرآن کريم د مبارکو آيتونو په تلاوت پيل شوه.

وروسته ښاغلي حميدالله احمدزی، د موزيلا کامن وايس پښتو د رضا کاره ډلې استازي، د يادې پروژې د اهميت او لاسته راوړنو په اړه ګډونوالو ته تفصيلي وينا وړاندې کړه. ورپسې د جهان روغتيايي علومو انستيتوت ريس، ښاغلي ډاکټر هيواد صافي، د دې نوښت ستاينه وکړه او د پښتو ژبې د بډاينې په برخه کې د رضا کاره غړو نه ستړې کېدونکې هڅې وستايلې. نوموړي محصلين وهڅول چې د خپلې ژبې د پياوړتيا لپاره لا ډېر کار او هڅه وکړي.
د افغانستان د علومو اکادمۍ غړي، څېړنپوه محمد اصف احمدزي، د ټولو رضا کاره غړو له هڅو مننه وکړه او دغه نوښت يې د پښتو ژبې په تاريخ کې يو مهم بدلون وباله. هغه زياته کړه چې تاسې د پښتو راتلونکو نسلونو ته داسې ارزښتمن ميراث پرېږدئ چې نسلونه به پرې وياړي.

وروسته د نومبر مياشتې د سيالی د ګټونکو په استازيتوب، د لومړي مقام ګټونکي عبدالرحمن حسين‌خيل لنډه وينا وکړه او ځوانان يې وهڅول چې د پښتو ژبې د بډاينې لپاره لا ډېرې هڅې وکړي.
د غونډې په پای کې د سيالی ګټونکو ته د ژمني سره سم نقدي جايزې او ستاينليکونه ورکړل شول. همدارنګه هغو کسانو ته چې له سل زرو څخه زيات غږونه يې ثبت کړي او د جملو بياکتنه يې کړې وه، د موزيلا د سفير ستاينليکونه ورکړل شول. هغه کسان چې په دې برخه کې يې غوره مديريت ترسره کړی و، د "ښه مدير" په ستاينليکونو ونازول شول.

په پای کې د موزيلا کامن وايس پښتو برخې رضا کاره غړو د جهان پوهنتون مشرتابه او د جهان روغتيايي علومو انستيتوت څخه مننه وکړه، او غونډه د دعا په ويلو سره پای ته ورسېده.»

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

د کامن وایس پروژې له پاره د مالي مسایلو په باب باید وویل شي چې کومې پیسې چې دوی د مرستې په ډول ترلاسه کړې دي، د هغوی د لګښت څرنګوالی یې د درنو هیوادوالو د خبرېدو په موخه له اسنادو سره په انلاین بڼه خپاره کړي دي. دا یې یوه بېلګه ده:

«د کامن وایس پښتو ورستی مالي راپور، لنډیز یې په څو کرښو کې:

تر دې دمه ټولو رسیدلو پیسو اندازه AFN 574421 پنځه لکه څلور اویا زره او څلور سوه یوویشت.
تر دې دمه ټول تادیه شوي مصارف AFN 514154 پنځه سوه څوارلس زره یوسل او څلورپنځوس
پاتې پیسې:
AFN: 60267
۱. عمومي کتنه
په دغه مالي راپور کې د کامن وایس موزیلا – پښتو پروژې لپاره د ترلاسه شوو مرستو اندازه، د ښځینه کارکوونکو لګښتونه او د نورو اړوندو لګښتونو په اړه لنډ جزیات راغونډ شوي خو د ډېرو جزیاتو او شواهدو لپاره لینکونه شته. تاسو یې خپله کتلی شئ
۲. ټولې مرستې
د ټولو هغو پیسو اندازه، چې موږ ته رسیدلې دي(په افغانیو)
AFN:574421
دا هغه ټولې مرستې دي، چې د پښتو ژبې لپاره یې ژمنه شوې ده؛ ایکسیل پاڼه کې د هغو کسانو له نومونو سره صفر لیکل شوی چې ژمنه یې کړې وه خو پیسې یې ندي لیږلي بناً هغه ژمني دلته ندي حساب شوي خو د ژمنه کوونکو نومونه او جزیات لیکل شوي ترڅو که راتلونکي کې په ژمنه عمل کوي په اسانه به یې معلومات اپډیټ کیږي.
ټولې مصرف شوې پیسې پنځه لکه او څورلس زره افغانۍ دي چې دقیق مقدار یې ٥١٤١٥٤ دی
د مصارفو اساسي برخه د میرمنو حق الزحمه چې د ۲۰۲٥ کال د ډسمبر تر پایه کار لپاره ورکړل شوي او مجموعي مبلغ یې ٤٨٣٠١٤
د اکتوبر میاشت کې موږ میرمنو ته ٦٤٠٩٠ افغانۍ تادیات لرل
د نومبر میاشت کې موږ ١٣٨٥٨٤ افغانۍ تادیات لرل
او ډسمبر میاشت کې موږ ٢٨٠٣٤٠ افغانۍ تادیات لرل
د میرمنو د تادیاتو اړوند تاسو ټول جزیات د ایکسل پاڼې په دریمه صفحه کې لیدلی شئ هلته یې اصلي نومونه هم شته خو د تخلصونو مو یوازې لمړی توری لیکلی ترڅو موږ د ډیټا خوندیتوب او شفافیت ترمنځ بلانس ساتلی وي.

https://docs.google.com/.../1q3Eat.../edit...

ددې علاوه د میرمنو د کار جزیات د کامن وایس په ډشبورډ هم کتلی شئ هلته هم د ټولو میرمنو اصلی نوم ښکاریږي او د کار اندازه یې هم لیدلی شئ.

https://commonvoice.mozilla.org/en/dashboard/ps/stats

د میرمنو د حق الزحمې د تادیې ټول رسیدونه هم فولډرونو کې موجود دي او په لاندي لینک تاسو د هرې میاشتې د هر کس د تادیاتو رسیدونه موندلی شئ

https://drive.google.com/.../16xQt8Il1DmCLWI24OSMRPeASWxK...

نور مصارف: موږ په تیرو دریو میاشتو کې ځیني نور مصارف هم لرل چې مجموعي مقدار یې ٤٥٨١٠ افغانۍ کیږي.
دې کې زیاته برخه یې په اکتوبر او نومبر میاشت کې ټاپ لسو لسو کسانو ته جایزه ورکړل وو چې ١٨٧٠٠ افغانۍ شوې ددې ترڅنګ جهان پوهنتون کې د ټاپ کسانو ستاینغونډه د هغو لپاره د ستاینلیکونو چاپ او بنر .. مصارف وو ٥٣٦٠ افغانۍ په نومبر کې موږ د جملو د اپلوډ لپاره هم ٦٥٠٠ افغانۍ لګولې وې ترڅو سل زره جملې ولرو .
او ٦٣٢٠ افغانۍ مو د انټرنیټ د جمع کولو لپاره اداري برخه کې همکارانو او عمومي رضاکارانو ته لیږلي.
همدرانګه د ١١٨ ستاینلیکونو ډیزاین وو چې د ډونرانو، کامن وایس سفیرانو او غوره ګډون والو لپاره په نظر کې نیول شوي وو ټول په لاندې لینک موندلی شئ

https://drive.google.com/.../1PfeT-eiFtg...

باقي بوديجه
AFN 60267
دا هغه پاتې پيسې دي، چې د پروژې راتلونکو فعاليتونو لپاره په لاس کې دي.
هغه مصارف چې موږ يې په مخ کې لرو:

۱.زموږ ګروپي سيالی چې د پښتو غوره ليګ تر نوم لاندې د ډسمبر په ۱۵ پيل شوي وه د جنوري په ۲٤ پای ته رسيږي او موږ بايد دريو ګټونکو ټيمونو ته ۵۰۰ ډالر ورکوو چې ۳۳۰۰۰ شاخوا افغانی کيږي.

۲. د جنوري مياشتي د ميرمنو تاديات: موږ د ډسمبر تر اخيره ۲۰۰ ته ميرمنو ته قراردادونه ورکړي چې د بودجې د کموالي له ويرې مو د جنوري په دريمه د ٦۰ تنو ميرمنو قراردادونه تعليق کړل. دا هغه ٦۰ تنه ميرمني وې چې هري يوې تر ۱۰ زرو ډيري جملې ريکارډ کړې وې. له دې پريکړې زموږ موخه دا وه چې نويو ګمارل شويو ميرمنو ته هم چانس ورکړل شي ترڅو له يوې خوا عدالت په نظر کې نيول شوی وي او له بل اړخه د غږ تنوع زياته شوي وي. همدارنګه موږ ټولې ميرمنې د غږونو د اوريدلو له برخې هم منع کړلې چې مخکې مو په ساعت ۱ ډالر ورکاوو ځکه د جنوري لپاره موږ سره ډيري کمې پيسې پاته وې او د مکررو تلاشونو سره سره بيا هم ډيره کمه مالي مرسته شوي وه.

۳. موږ د خپلواکي يا طبعي وينا برخه هم د ډسمبر مياشت کې فعاله کړله دلته د مخکې غوندي جملې په خپل غږ کې نه ثبت کيږي بلکې پوښتنې ليکلي شوي او تاسو ورته په خپل زړه مفصل ځواب واياست. بيا ورسته بايد يو دريم کس ستاسو خبرې په متن بدلې (transcribe) کړي او بيا دريم کس ليکل شوی متن ګوري. دا چې زياتې خپلواکه خبرې ثبت شوي خو ټولې څوک په متن نه اړوي زموږ تصميم وو چې ددې برخې لپاره ۱۰۰۰ ډالره بودجه ولرو ترڅو ۱۰۰۰ يا ۲۰۰۰ ساعته غږ په متن بدل کړو خو متأسفانه موجوده بودجه کې دا کار ناشونی دی خو که ورسته مالي مرسته وشي دا کار به هم شونی شي.
دلته د کامن وايس پښتو عمومي فولډر شريکوم ټول جزيات او معلومات موندلی شئ.»

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولــئ

جانداد جهاني د نقدي جایزو ترڅنګه کله کله د کاريګروپ غړو ته داسې له درناوي ډک پوستونه لیکي او انلاین کوي يې چې په لوړو ادبیاتو سره له درناوي ډک پوستونه دي، چې نور هم د هغوی د هڅونې سبب کېږي. دا لاندې يې يوه بېلګه ده:

«د کامن وایس-پښتو سفیران!!!
دا هغه ښاغلي او اغلې دي چې هر یو يې سلګونه ساعته وخت د پښتو ژبې خدمت ته ورکړی او هر یو يې تر دې دمه مجموعاً له سل زره څخه زیات غږونه اوریدلي او ثبت کړي دي.
موږ نه یواځې له دوی څخه مننه کوو بلکې دوی خپل سرلاري سفیران او د پښتو غږیزې خزانې معنوي ملکان ګڼو.
ددوی خبري نظرونه او پریکړي تر نورو ډیري ارزښتمندې دي او موږ په خپل کاروان کې دوی ته ځانګړی پروټوکول ورکوو.
د یادولو ده چې راتلونکې کې به نور کسان هم دې ډلې ته ور زیات شي هرڅوک چې سل زره غږیز کلیپونه ریکارډ او واوري دا مقام ترلاسه کوي.
د کامن وایس پښتو سفیرانو ته دې مبارک وي.»

او د دې ترڅنګه يې بریالیو کسانو ته د منني او ستاینې سرټیفېکټونه هم ورکول، دا يې یوه بېلګه ده:

جهاني عمداً په خپل کاريګروپ کې نجونو او مېرمنو ته د کار زمینه د دې له پاره مساعده کړې ده چې هغوی وکولای شي د کورنيو له ښځینه غړو سره وګوري او غږونه يې ثبت کړي.

جانداد جهاني په دې پروژه کې د نجونو او مېرمنو د ګډون او کار په باب د خپلو خاطراتو په دویمه برخه کې داسې ویلي دي:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

د کامن وایس پښتو خاطرې(۰۲)

کله چې مې د میرمنو د ګډون او د فنډرایزینګ اړوند خپل نظر ځینو ملګرو سره شریک کړ.
تولو په یو غږ ترې منع کړم ویل یې د پیسو اړوندو معاملو کې بدنامیږې حتی که د یوې یوې افغانۍ حساب هم ورکړې بیا به هم خلک وایې پیسې دې راټولې کړلې. یا دا هڅه انتفاعي ده.

ما ورته ویل زه همدې قرباني ته تیار یم، زه به دوی ته یوې یوې افغانۍ حساب له شواهدو او اسنادو سره ورکړم، زه به تر ټولو دمخه دې صندق ته پیسې ورکړم نو هغه چې سترګې لري او حساب باندې پوهیږي خپله به یې وینې، هغوئ چې نه غواړي پوه شي او خبرې وکړي د هغو پروا زه نلرم.

د کامن وایس موزلا اړوند هم ګوګل او چټ بوټونه پوښتلی شې چې انتفاعي ده که غیر انتفاعي.
ما ورته ویل که هرڅه پیښیږي زه ورته تیار یم حتی که ۵۰۰۰ ډالر تاوان هم راځي په غاړه یې اخلم خو دا کار سرته رسوم.
د انلاین مرستې لینک کولی شئ د ډسمبر په تادیه کې مرسته وکړئ!!

https://gofund.me/6753bafb5

د مرسته کوونکو جزیات:

https://docs.google.com/.../1eXFhDVwCpY7MJQUDG7zE.../edit...

جانداد جهاني د نورو د نظریاتو په هنداره کې:

ښګه چې پښتو ژبې ته د جانداد جهاني د خدمتونو مسأله په میډیا کې راښکاره شوه، د خپل عملي کار له پاره یې کمپاین پیل کړ، د خپل ترسره کړي کار ښو بېلګې او پرمختګونه یې د ریوټ په ډول وړاندې کړل؛ نو له دې کار سره سم د ده د هڅونې له پاره په میډیا کې د هېوادوالو د نظریاتو لړۍ پیل شوه. دلته به یې ځو بېلګې وړاندې کړم:

زاویه نیوز:

«یوځو افغان ځوانانو په غریزه بڼه د پښتو د ټولو لهجو او غږونو د ټولولو کار پیل کړی دی.
د دې بهیر مخکښ جانداد جهاني له ټولو نارینه او ښځینه لوستونکو څخه هیله لري، چې د پښتو لهجو د ډېټابېس غني کولو لپاره ورسره په دې کار کې همکاري وکړي، ترڅو راتلونکی نسل د دغو هڅو له لارې په پښتو ژبه له کمپیوټر، موبایل او نورو الکترونیکي وسایلو سره خبرې وکړای شي.»

د غږ ثبتولو لینک:
https://commonvoice.mozilla.org/ps/speak

د ثبت شویو غږونو اوریدل تایید او رد:

https://commonvoice.mozilla.org/ps/listen

د جملو د بیا کتنې لینک:

https://commonvoice.mozilla.org/ps/review

د پښتو او نورو ژبو د وضعیت معلوملو او مقایسې لپاره دا لینک دی:

https://commonvoice.mozilla.org/en/languages

یوه جالبه تجربه
د فرهاد داوري فیسبوک:

«د موزیلا غیر انتفاعي بنسټ لخوا د عامه ږغ (Common Voice) په نامه یوه پروسه را پیل سوېده، چې د نړۍ ژوندۍ ژبې په ډیجیټل نړۍ کې ثبت کړي او بیا یې لویو لویو شرکتونو او د مصنوعي ځېرکتیا کاروونکو کمپنیو ته ورکړي، تر څو په راتلونکو ټیکنالوژیو کې همدا ژوندۍ ژبې وکاریږي. پدې ژبو کې د مځکې د کرُې پر مخ د یوه

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

غرني او وچ هیواد د خلکو ژبه (پښتو) هم وه، څو کلونه په ژوندیو ژبو کې لا نه ګڼل کېده، کامن وایس هم پر شکمن و، خو کرار کرار پښتو په ژوندیو ژبو کې وشمارل سوه، خو د نړۍ تر پرمختللو ژبو ډېره شاته وه، ځینو پښتنو د کامن وایس پانه خلاصه کړه، د پښتو حالت چې یې وکتی، پر نورو یې ږغ وکړ چې هلئ، پښتو ته کار په کار دی، ږغ او ږوغ شروع سو، کمپاین شروع سو، اکاونټونه جوړ سوه، جملې لیکل، بیا کتل، ثبتول او بیا کتل را پیل سوه، پښتو په لومړیو کې د پارسي او اردو سره په سیالۍ کې ولوېدل، په څو اوونیو کې تر خپلو سیالانو مخکې سوه، بیا د جرمني، چینایي، هسپانوي او نورو ژبو سره په سیالۍ کې سوه، د پښتنو اشر پیاوړی سو، په څو اوونیو کې تر چینایي، فرانسوي او جرمني ژبو مخکې سولو، کار روان و، د پښتنو مینه او پښتنولي په ډیجیټل نړۍ کې پر جوش او خروش راغله، د پښتو ژبې یو څو ښیاکه مینه کوونکي (د پښتو لېونیان) را پورته سوه، شپه او ورځ یې پر ځان یوه کړه، څه کم درې لکه جملې یې د پښتني ټولني او مغزونو څخه راوونلې، تر څلور میلیونه پورې ږغونه ثبت سوه، بالاخره پرون پښتو په کامن وایس کې تر انګلیسي هم مخکې سوه او لومړنۍ ژبه سوه چې ډېر کار ورته سوی دی، اوس نو پښتو په کامن وایس کې د نړۍ په پنځه سوه ژوندیو ژبو کې لومړنۍ ژبه ده.

جالبه خبره داده چې پدې کمپاین او پروسه کې نه د کمونیست او اخواني ټاپې وې، نه د هلمندي او لغماني مسئله وه، نه د ځوان او سپین ږیري، نه د نر او ښځې، بلکې ټوله په یوه خوله او یوه احساس ددې خواږې پښتو لپاره اخته وه، نه چا ښکنځل وکړه، نه چا پر چا احسان بار کړ، نه چا کریډیټ وغوښتل، نه د ټامي او وطني مسایل مطرح سوه، چا د کندهار څخه، بل د کونړ، بل له وردګ، بل له فراه، پېښور، کوټې، استرالیا، جرمني، امریکا او ټولې نړۍ څخه پښتنو پایڅې راپورته کړې، پښتو یې تر ټولو مخکې کړه، پدې کاروان کې تر اوه زره زیاتو ځوانانو ونډه واخیستل او لا هم روان دي. دا په ډیجیټل زمانه کې زموږ یوه نوې تجربه ده، بله جالبه داده چې د هلمند ځوان به د وردګ تلفظ تائید کړ، د ننګرهار ځوان به د کندهاري تلفظ تائید کړ، خوستي به د لوګري تلفظ تائید کړ، د پښتو لهجې ټولو سره واورېدلې او تائید یې کړې، اوس پښتو یوه پښتو سوه. بله جالبه داده چې پښتو ته هغو ځوانانو کار وکړ چې د پښتو د خدمت پر سر یې نه مډال اخیستی، نه چا پدې نامه پېژندل، نه پر فیسبوکونو د پښتو مدافع و، بلکې هغه ځوانان وه چې سپېره، ساده، خو پښتانه وه، د پښتو ژبې کاروباریانو ستاین غوندي کولې، همدې ځوانانو کار کاوه، د پښتو ژبې نامتو تجارانو به ټیکټاکي ډایلاګونه ویشتل، خو د وطن همدې خوارو ځوانانو چې د ټلیفون د انټرنیټ پیسې یې نه درلودې، شپه او ورځ ناست وه، کار یې کاوه. نو پښتو د پښتنو ده، هغه تجاران چې پر ټولنیزو رسنیو د پښتو د سالارۍ دعوې کوي، هغه پداسي میدانونو کې ورک دي، ځکه پدې خدمت کې څوکۍ نسته، مډال نسته، پیسې نسته، د ارګ پروژې نسته، نو ځکه دوی پدې کې برخه نه اخلي.

نو ځوانانو ستاسو پر همت او تکل دې افرین سي، تاسو وښودل چې خادم او کاروباري توپیر لري، تاسي به ددې ژبې په تاریخي روایتونو کې د اتلانو په نومونو ثبتیږئ.

نوټ: ددې کمپاین مخکښان احمدولي اڅکزی، جانداد جهاني او ځیني نور ملګري دي چې پښتانه یې راوېښ او وهڅول.»

احمدولي اڅکزی:

«د **Jandad Jahani** صاحب او دغې پروژې سره مرسته کوونکو ټولو رضاکارانو او د پښتو ژبې د ټولو مینه والو دې مبارک شي.
پښتو مو کامن وایس کې لمړي مقام ته ورسوله!!

د نن ورځې ښه خبر دا دی چې په کامن وایس (common voice) آزاد ډیټا سیټ کې د پښتو ژبې غږیزه خزانه تر بلې هرې ژبې بډایه شوه.

پرون ماښام پښتو په کامن وایس کې خپل ورستي رقیب انګلیسي ژبې ته هم ماتې ورکړه او اوس نو تر هرې ژبې زیات غږونه لري.

دا د زرګونه پښتنو د سلو ورځو او شپو د بې خوبیو او زحمتونو نتیجه وه چې درې نیم میلیونه غږونه ثبت او میلیونونه نور یې واورېدل.

دا لاره له ستړیاوو جنجالونو ناهیلیو او ستونزو ډکه وه، موږ وښکنځل شو، موږ وغندل شو په موږ اتهامات پورې شول زموږ قرباني او تعهد سپک وشمیرل شو خو موږ له خپلې ارادې په شاه نشو.
موږ څلویښت ورځې په کابل کې د یوې غونډې لپاره منډې ترړې وکړې، ترڅو د یو عادي سمینار او غوره ګډون والو د تشویق یو پروګرام ونیسو، ولې د اجازې اخیستلو لپاره مو ورځې او اونۍ ضایع شوې خو موږ بیا هم شاته نشو.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

موږ له لندن تر امستردام بیا تر بن، برلین او استانبول په هر ستیج کې ددې عظیم کاروان لپاره غږ جګ کړ زموږ هڅه ځان ښودنه نه وه بلکې د واقعي ملاتړ ترلاسه کول وو؛ زموږ هڅه د ډیرو کسانو ګډون وو چې په ښه شکل د ټولو پښتنو د غږ نمایندګي وکړي خو په ځینو ښاغلو لا دا هم درنده تمامیدله چې ولې موږ ددوی د پاڼو کمنټونو کې پښتانه د پښتو خدمت ته رابولو.

موږ د لسګونه میرمنو د کار او ګډون د احترام او درناوي په خاطر د هغو د حق الزحمې د پوره کولو لپاره سلګونه پیسه داره پښتنو ته خواست وکړ خو دوی د یو ماښام د ډوډۍ په اندازه پیسې هغو خویندو ته وقف نکړلې، بلکې لا موږ ته یې د ګدایګرو په سترګه وکتل او حتی دا نن ورځ هم څوک د هغو میرمنو حق الزحمې ورکړي ته تیار ندي چې ډسمبر میاشت کې یې کار کړی او شاید جنوري میاشت کې هم کار ته دوام ورکړي.

دا یې د انلاین تادییې ګوفندمي لینک دی.

https://gofund.me/ad30b6c0e

زموږ کار به له کاستیو خالي نه وي، ولې ډیر داسې اړخونه یې هم شته چې د کیفیت له اړه زموږ کار په کامن وایس کې تر نورو ډیرو سترو ژبو با کیفیته ثابتوي. چې یو له هغو څخه د میرمنو د غږ متوازن شتون دی. د ورستیو ارقامو له مخکې ٦٠ سلنه غږونه د میرمنو دي دا په دې معنی که راتلونکې کې دا چاره دوام هم کوي او د میرمنو قراردادونه پای ته رسیږي د نارینه رضاکارو له پراخ ګډون ورسته به بیا هم په غږونو کې د جنسیت له اړخه توازن موجود وي. د پښتو غونډي ژبې لپاره په خوب کې هم ددې تصور نه کیده چې دوه میلیونه د میرمنو غږونه دي د مرکزي ولایتونو ترڅنګ کنړ، پکتیکا، زابل، هلمند، فراه، بادغیس، پروان او ان پنښور او کویټې څخه را راټول شي خو دا چاره زموږ او تاسو په کډ فکر او تلاش شوي ده او په کډه به د میرمنو د مالي حقوقو د تادیې لپاره تر اخیره دریږو.

که څه هم د پښتنو ګډون نظر نفوس او باسواده طبقې ته خورا کم وو او موږ تر دې دمه یواځې ۷۱۵۰ ملګري لرو دا د انګلیسي ژبې د سل زره ګډون والو په نسبت ډیر کم دي خو د ګډون اندازه په پښتو کې ډیره پراخه او نسبتاً متوازنه ده داسې چې هیڅ کس تر ۷۰ زره ډیر غږونه ندي ثبت کړي، میرمنو ته ۵۰ زره غږونه محدودیت وضع شوی او تر ۱۰۰م کس پوره په تدریج سره هر کس له ۵۰ تر ۵ زره غږونه ثبت کړي. زموږ دوه سوه ګډون والو هر کس تر یو ساعت زیات غږونه ثبت کړي او زموږ تمه ده دا شمیر راتلونکې یوه میاشت کې ۵۰۰ کسانو ته ورسوو.

مخکې لار روښانه ده زموږ ستراتیژیک هدف ۵ میلیونه غږونه دي چې په باور سره ویلی شم راتلونکې یوه میاشت کې به پوره شي، زموږ یواځې ۳٤ سلنه غږونه بیا اوریدل شوي خو دا به په کډه سره د یوې میاشتې په ترڅ کې تر ۵۰ سلنه رسوو دا زموږ ژمنه او تعهد دی او ورسته به د ټول ټبر په همکارۍ د یو کال په جریان کې ۹۰ سلنه ته یې رسیږي. له نن ورسته نارینه وو ته پکار دی خپلو کامن وایس پروفایلونو کې د عمر، جنسیت، او ځجنبنې(لهجې) تنۍ سمه کړي ترڅو دې ستونزې ته تر یو حده ځواب ویل شوی وي.

موږ به د جملو شمیر هم له ٢٦٥ زرو څخه نیم میلیون ته ورسوو دا زموږ ژمنه ده خو د پښتون ټبر لپاره د راتلونکې ٢٠٢٦ کال موخه باید یو میلیون پاکې جملې وي.

بل د خپلواکې وینا (Spontaneous Speech) برخه مو هم دې میاشت کې فعاله کړه دا د ډیسمبر میاشتې یو له سترو او سختو کارونو څخه وه دلته د هغې بلې عامې برخې غونډي تاسو جملې نه لولئ، بلکې یوې پوښتنې ته په خپل زړه، په درې ځلور دقیقو کې ځواب ورکوئ، دلته تاسو په خپله محلي لهجه راحته غږیږئ، د خپل کلي لغات، اصطلاحات او ګرامر کاروئ، غږیدل مو کاملا نورماله دي لکه څنګه چې د ملي ځوانان خپل منځ کې غږیږي او بیرته یو دویم کس ستاسو ټول غږ په معیاري متن بدلوي.

په اخیره کې له ټولو ملاتړو مننه کوم؛ ددې زرګونه ګډون والو د بې دریغه زحمت برکت وو چې نن ټول پښتانه د ویاړ احساس کوي، د لسګونه ملګرو د مدریت، ستراتیژي جوړونې تعهد او مشورو برکت وو چې دا عظیم کاروان یې د بریا تر پولو را رسولی. او په ځانګړې توګه د هغو ۵۵ تنه پښتنو ډونرانو برکت وو چې ددوی په پیسو مو میرمنو ته د اکتوبر تو نومبر حق الزحمه ورکړي او باقي پیسې به هم یې له راټولیدلو ورسته ورکړو.

دلته یې نومونه او جزیات شته:

https://docs.google.com/.../1eXFhDVwCpY7MJQUDG7zE.../edit...

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

او ټولو هغو کسانو نه مننه کوم چې ددې سترې هڅې ملاتړ يې وکړ، ټولنيزو رسنيو يې ليکل کړي ملاتړي کمنټونه يې کړي، د نورو ګډون يې ستايلى او د کمپاين برخه وه. قطعآ زموږ او تاسو د يو ګډ باور، تلاش او آرمان څخه پرته دا چاره ممکنه نه وه...»

د جانداد جهاني کار ته په کتو سره احمدولي اڅکزي د ده له پاره يونوی لقب ورډالۍ کړ او داسي يې وليکل:

«د «ډيټا خان» لقب زما لخوا Jandad Jahani ته د کامن وايس پروژې لپاره کار او کامپاين له کبله عطا کړل شو.

ناچيز احمد ولي اڅکزی»

احمدولي اڅکزی چې پښتو ژبې ته کار، زيار او خدمت وياړمنه مخينه لري، د «ديټاخان» لقب له کارولو نه يې داسې ښکاري چې د جانداد کار ورته نه يوازې د قناعت وړ دی، بلکې د نورو پرمختګونو له پاره يې هم هڅوي.

جانداد د منني په دود اڅکزي ته وليکل:

«مننه کور ودان ملت به مي غرق کا.»

بېرته احمدولي داسي ورته وليکل:

«دا لقب د مخکي کار نه بلکه د راتلونکي کار لپاره دی! درڅخه انشاالله د کال تر پايه حد اقل يو مليون پاکي خواپاکې جملې غواړو.»

د احمدولي اڅکزي د «زموږ لومړی ژر پوره شوی ارمان» ترسرليک لاندې يو بل مثبت او هيله‌ښونکي پيام داسي وړاندې کړ:

«د خپل ولس لپاره زموږ ستاسو نژدې ټول ارمانونه داسي دي، چې زموږ په ژوند يې د پوره کېدو هيله نشو کولای. هره مهمه موضوع مو تر اندازې ډېره اوږده، ډېره لانجمنه، ډېره سترې کوونکي او تقريبا ناهيلي کوونکي شاته وي.

کامن وايس موڅېلا حد اقل زما په ژوند کې د خپلو خلکو لپاره لومړی داسي يو ارمان دی چې تر هغه ډېر په چټکې پر مخ ولاړ او لا مخ په وړاندې روان دی، لکه چې ما يې اټکل کړی و.

د نړۍ له بېلو برخو څخه پښتانه رضاکاران په دې وتوانېدل چې صرف د يو کال په اوږدو کې نژدې ۵۰۰۰ ساعتونه ږغونه ثبت کړي او تر درې لکه زياتې پښتو جملې په متن کې راغونډې کړي. حال دا چې مخکي کالونو کې دغه پروژه کې صرف يو څو ساعته ږغونه راغونډ شوي ول. د ټولو رضاکارانو او په زياته د **Jandad Jahani** صاحب يې کور ودان چې د دغې پروژې د بريالى کولو لپاره يې زحمتونه وګالل. خو زما په فکر دغه ټول زحمتونه په وارزېدل او ښايي په لومړي ځل زموږ انرژي په داسي يو مثبت کار مصرف شوي وي.

دغې پروژې شخصا ماته دا هيله بخښلې ده چې حتمي نه ده چې هغه نسل چې زه هم پکښې راځم، د مخکنيو نسلونو په شان د خپل ولس لپاره خپل ارمانونه د ځان سره ګور ته يوسي. که زموږ دغه ارمان زموږ له توقعاتو ژر او په ښه توګه پوره کېدلای شي، نو زموږ نور ارمانونه هم زموږ په ژوند کې د پوره کېدو امکان لري.

دلته پوښتنه دا ده چې په دغه پروژه کې څه شی د دې لامل شو چې داسې پرمختګ رامنځته شي؟ که موږ همدغه څيز يا شی د خپلو نورو ارمانونو د پوره کولو لپاره وکاروو، نو د هغوی د پوره کېدو شاهدان به هم شو.

ستاسو په فکر هغه کوم شی/څيز دی؟»

د کار سري جانداد جهاني په کامنت کې داسي وليکل:

«څلورمياشتي په مسلسله توګه د يو شمير ستراتيجيستانو ډيناميک منجمنت، پلان جوړونه او د هغو تطبيق.
دې کې شک نشته چې پښتانه د خپل سرنوشت د بدلولو بالقوه توان لري خو مسله داده چې څنګه ددې ملي ارمانونو او موجوده پوتنشل ترمنځ عملي پل وتړل شي. څنګه خلک بسيج شي او څنګه دا چاره په ښه او موثره شکل سازماندهي شي.
څنګه او څوک ريسک او مسووليت واخلي.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په څېر و لولئ

دا کمپاین به موږ ته ډېر څه را زده کړي، یوه ښه تجربه وه.»

احمدولي اڅکزي په ډېري بزرګوارئ سره د یوې ناسمي پوهېدنې د مخنیوي لهپاره په وخت او په موقع یوپوست وکړ، دا یې متن دی:

«یوه غلطفهمي د کامن وایس په هکله
په پوستونو او تبصرو کې بعضي دوستان د کامن وایس پښتو پروژې سره په ناسمه توګه زما نوم لګوي. خو زه غواړم دا خبره روښانه کړم چې ما په کامن وایس کې هیڅ ونډه نه ده لرلې. جانداد جهاني صاحب **Jandad Jahani**، د هغه ملګرو او په زرونو رضاکارانو د زحمتونو په برکت دا کار ممکن شوی دی. جهاني صاحب ورته د یو منظم پلان او تطبیق له مخې په میاشتو میاشتو زحمتونه وګالل، زما په شمول یې د نورو زیاتو د کار ادعا کوونکو دروازې ور وټکولې او په خپل هیواد کې یې مېرمنو ته د بسپنې له لارې راټولو شوو پیسو په مرسته د ږغونو د ثبت لپاره حق الزحمي جاري کړې او لا دا کار ادامه لري. حال دا چې د پیسو په ورکړه کې تر اوسه هیڅ چا داسې لوی کومک ورسره نه دی کړی، لکه چې پکار دی.

د ښاغلي قاسم خان مندوخیل **Qasim Khan Mandokhail** یې کور ودان چې د رسنیز راپور له لارې یې په لومړي ځل ښاغلي **Hanif Khan** صاحب په خلکو وپېژندلی. حنیف خان صاحب هغه څوک دی چې په کامن وایس کې یې کار شروع کړی و خو مرستندویان یې نه لرل. د بي بي سي، دویچه وېله، آزادي راډیو او نورو ټولو هغو رسنیو د کارکوونکو یې کور ودان چې د دغې پروژې په تړاو یې مرکې خپرې کړې او خلک یې ورته راجلب کړل. د ګوتو په شمېر رضاکارانو شمېر اوس زرونو ته رسېدلی او د ګوتو په شمېر ثبت شوو ږغونو حجم اوس زرونو ساعتونو ته پورته شوی دی.

کار لا ادامه لري او انشالله جهاني صاحب او د پروژې نور ټول کم او زیات کار کوونکي به دغه کاروان تر منزله ورسوي، انشالله.

د شمېرو له مخې نږدې ۸۰۰۰ کسانو په دغه پروژه کې ونډه اخیستې ده. زه ډېر خوشاله یم چې زه هم له دغو ۸۰۰۰ کسانو څخه یو یم. البته هغه ځوانان او پیغلې چې له میاشتو راهیسې یې دغه ستر کار ته ملا تړلې ده او شپه او ورځ ورته کار کوي، هغوی باید په خپل دغه کار وویاړي. په دغو کسانو کې داسې هم شته چې په لکونو جملې یې کتلې او دا چې دا کار څومره ستړی کوونکی دی، صرف هغوی یې درک کولای شي. له دې کبله د دغې پروژې هر برخه وال د ستایلو وړ دی. د دغو برخه والو لپاره تر ټولو ښه انعام او ستاینه دا ده چې هغوی که څه چې هر یو جلا جلا په پوستونو او تبصرو کې نه ستایل کیږی، خو د دغه کار ګټه به د هغوی ټول ولس ته رسیږي. فکر نه کوم چې هغوی دې دا کار د نوم یا ستاینې تر لاسه کولو لپاره کړی وي. خو بیا یې هم باید هیڅکله هېر نکړو او هر وخت یې ذکر وکړو او ورڅخه مننه وکړو. حتی که یې یوه جمله هم کتلې یا ثبت کړې وي او یا یې په دې تړاو پوست خپور کړی او شریک کړی وي.

د خوشالۍ خبره دا ده چې د مومن خان د نکل په شان د ښامار د وژلو ادعا کوونکي ډېر نه دي، که څه چې د نکل برعکس ښامار ته په زرونو کسانو چړې منډلې دي. دا ښیي چې زموږ په نوي نسل کې د شعور او پوخوالي علامې څرګندې دي او دا چې زموږ نوی نسل کار کول غواړي او نه دا چې د بدنیتیو، ځان ښودنې، ځان مطرح کولو او بخالت فکرونه یې د کار کولو اثر او انرژي له منځه یوسي. دغه او نور کاروانونه صرف په همدغه لاره او دریځ تر منزله رسېدلای شي.

البته دا مهمه خبره ده چې د کامن وایس پښتو پروژه یوه کارزماتیکه او جذابه څېره په مخ کې ولري. د خلکو د راجذبولو، لابې لپاره او همدا شان د اړینو مرستو راغونډولو لپاره دا کار ډېر مهم دی. جانداد جهاني صاحب (ډېټا خان صاحب) چې نه یوازې په صورت ښکلی او ځوان دی، بلکه په هغه څه کې اکاډمیکه پوهه هم لري، کوم څه چې یې د پروژې د منجمنټ په ترڅ کې په بریا سره روان کړي دي. کار باید همداسې ادامه ومومي.

هیله ده چې نه یوازې په دغه پروژه کې، بلکه په شته او راتلونکو نورو ټولو داسو مهمو ټولګټه اساسي پروژو کې موږ د دې شاهدان شو چې زموږ ځوانان او پیغلې د لکونو په شمېر په قطره قطره دریابونه جوړ کړي.»

ښاغلي جانداد جهاني د نورو هغو ښاغلو یادونه هم کوي او د خپل کار په لړ کې یې د هغو د کارونو مؤثریت هم یادکړی دی. ده په دې لړ کې د ښاغلي حنیفالرحمن د کارونو یادونه داسې کړې ده:

«له اغلې هیلۍ اسد څخه مننه چې له ښاغلي حنیف الرحمن سره یې د پښتو دیجیټل کولو اړوند مرکه کړې ده

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکي په ځیر و لولئ

ښاغلی حنیف خان وایي چې پښتو کې د غرېزه خزانه په کافي اندازه بدایه شوي خو د متن برخه لا هم تر ګاونډیو ژبو شاته پاته یو. دده په وینا که هر کس ویکیپیډیا کې د خپل ځان او خپل کلي اړوند یوه پاڼه ولیکي دا اسانه چاره هم د پښتو ژبې یوه ستره ستونزه حل کولی شي.

همدارنګه د ازادي او پراخي ډکشنري موجودیت هم اړتیا ده اوس چې څه قاموسونه لیکل شوي او موجود دي یو یې هم آزاد ندی یعني د چاپ حقوق یې محفوظ دي او هرڅوک ازادانه استفاده نشي ورڅخه کولی. خو حل لاره داده چې ویکسینډ یا ویکیشینري غني کړو.

ښاغلي حنیف خان نورو مسایلو ته هم اشاره کړي ده که چیرته مو په دې خپرونه کې تولې پوښتنې حل نشوئ بیا له دې ښاغلي سره زما دوه مفصلې مرکې هم وګورئ.

لینکونه یې دلته او کمنټ دواړو کې شته:

له ښاغلي حنیف الرحمن سره د اغلي اسد مرکه:

https://www.facebook.com/share/v/1DvC6f2tRs/?mibextid=wwXIfr

له ښاغلي حنیف الرحمن سره د جانداد جهاني لمړی مرکه:

https://youtu.be/gdiQ_oPLqgk?si=x_tYcoUazeMLga_D

له ښاغلي حنیف الرحمن سره د جانداد جهاني دویمه مرکه:

https://youtu.be/sGVhnar9jNU?si=YRXYvlGPaB3AUJdo

نور هغه کسان چې د پښتو او ډیجیټل نړۍ ترمنځ د واټن را کمولو کې لګیا دي باید را پیدا کړو او خبري یې واورو.

که تاسو څوک پیژنی را معرفي یې کړئ»

د جانداد جهاني د یوه بل پیام په ترڅ کې د ده او د ګروپ د کارونو د پایلې په باب داسې راغلي دي:

«پښتو ژبه مخ په وړاندې!!!

له څلور میاشتو شپه او ورځ هڅو ورسته د پښتنو ځوانانو/میرمنو اته زره کسیز کاروان د پښتو غرېزه خزانه تر بل هر وخت او تر بلې هرې ژبې ډیره بډایه کړله.

نن ورځ کامن وایس کې پښتو ژبه یوازې د غږونه د تعداد له مخې تر ټولو مخکې نده، بلکې د ټل شویو او تایید شویو غږونو د مقدار له مخې هم تر ټولو ژبو مخکې ده.

د پښتو ژبې له ۵۳۱۶ ساعتونو څخه ۵۷ سلنه یې تایید شوي چې ۳۰۳۰ ساعته کیږي خو د نورو ژبو: مثلا انګلیسي له ۳۸۰۲ ساعتونو څخه یې ۷۲% سلنه تایید شوي چې ۲۷۳۷ ساعتونه کیږي.

زموږ د کاروان لپاره د جنوري میاشت هم د برکت او تغیر میاشت وه موږ د غوره لیک سیالیو او لسګونه ګمارل شویو میرمنو په مټ هم له یو اړخه د غږونو تنوع او مقدار خورا لوړ کړ او له بلې خوا مو د غږونو د بیا کتنې او تایید سلنه د پام وړ لوړه کړله...»

زما له نظره د پکتیا پوهنتون پخوانی استاد جانداد جهاني د نوي نسل د روزلو داسې پلوي دی چې عملاً کار ورته کوي او د نظر په برخه کې داسې مخکښ دی چې تل د خلکو، هیواد او نوي نسل د راتلونکو له پاره فکر او کار کوي. له «شیشه‌میډیا» سره په یوه انټرویو کې ښاغلی جهاني د دې په باب غږېږي چې «په افغانستان کې د زدکړې او د کاري فرصتونو لړلید» څنګه دی.

ـ په افغانستان کې د عصري‌علومو تاریخچه،

ـ په وروستیو شلو کلونو په تېره په وروستیو ۳کلونو کې په تعلیمي برخه کوم بدلونه راغلي دي،

ـ د تعلیم پر اقتصادي برخه باندې خبرې،

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

ـ د تعلیمي نصاب نړیوال ستندردونه،

ـ د افغانستان په تعلیمي سیستم نیمګړتیاوې او حللارې،

https://www.youtube.com/watch?v=7pSzoeE7iyA

«پنځم نسل - په افغانستان کې د زده کړو او دندو لړلید - استاد جانداد جهاني سره»

https://www.youtube.com/watch?v=7pSzoeE7iyA

Sheesha Media

«بنیینه یو ډیجیتل او ګڼ رسنیز بنست دی، چې باور لري افغانستان د هرې بلې انساني ټولنې په شان د بدلون ظرفیت لريِ، خو دغه بدلون د افغانستان د ښېښنو په تړاو زموږ په لیدلوري پورې اړه لري»

د پښتو ژبې د ډیجتلایزیشن په برخه کې نور څه کارونه باید ترسره شی؟ جانداد جهاني داسي پلان لري:

«د استاد رفیع او د علومو اکاډمي د هغه وخت د غړو دې کور ودان وي، چې دې حیاتي کار کې یې بناغلي اځکزي صیب سره مرسته کړې ده.

البته د پښتو ډیجیټل کولو د وخت له ضرورتونو سره عیاروِل دوامداره کار او همکاري غواړي. د پښتو له غړیزي خزانې ورسته درې نور بنستیز کارونه مخکې پراته دي.

۱. د ویکسیند(Wiktionary) غني کول؛ موږ باید د پښتو ژبې ټول موجود قاموسونه د تشریحي او لهجوي هغو په شمول ویکسیند کې مدغم کړو او حتی محلي لغاتونه هم هلته له پوره تشریح سره ولیکو دا کار هم په اشر کیدونکی دی خو له علومو اکاډمي باید د قاموسونو اجازه واخستل شي.

۲. د پښتو ویکیپیډیا غني کول؛ فعلا ۲۵ زره شاوخوا مقالې لري خو دا باید سل زرو ته ورسوو، ویکیپیډیا یواځې معلومات ندي دا محتوایی ارزښت لري موازي متنونه د ژباړې او مصنوعي ځیرکتیا کارول په متن کې ښه کوي. په دې کې هم باید د آریانا دایره المعارف چې د علومو اکاډمي ملکیت دی مدغم شي.

۳. د پښتو متن یو ستر بانک یا کورپس؛ د یو ترون او باور له مخې باید ټول انلاین موجود pdf کتابونه او ورسره د ټولو انتشاراتو او خپرندویه ټولنو ټول اثار ټول مونوګرافونه سمینارونه او هرڅه راټول کړو، تجزیه یې کړو او د مشین د لوست وړ یې کړو او په یو انلاین ډیټاسیټ کې یې کېږدو، بیا بیرته هغه کاپي له منځه یوسو. دا محتوا څوک د pdf په شکل نشي استفاده کولی نه یې چاپولی شي فقط د مشین روزلو لپاره کارول کیدی شي.

دا د نویو ځوانانو او مشرانو استادانو او څیړونکو لپاره د ګډ کار او نوښت یوه ساده ایډیا ده. هیله ده پښتوپاله یې په ګډه ترسره کړلی شي.»

جانداد جهاني له خپل پلان کړي کار نه راضي او خوشحاله ښکاري او د ټولې پروژې رپوټ په دې ډول وړاندې کوي:

« د پښتو غړیزې خزانې کیسه چیرته ورسیدله؟

د ثبت شویو غږونو اندازه ۴۹۲۸ ساعتونو ته ورسیده. دا دومره غږونه دي چې دا نن ورځ یې چالان کړو ۲۰۵ ورځې به غږیږي یعني تر شپږو میاشتو به هیڅ ختم نشي. موږ ددې کمپاین ستراتیژیک هدف چې ۵۰۰۰ ساعته وو خورا نږدې شوي یو دا د پښتو ژبې د سرچینو لپاره یوه د بدلون نقطه ده. د غږ په برخه کې پښتو ته اوس د کمو سرچینو لرونکې ژبه نشو ویلی.

زموږ د کاروان د ګډون والو تعداد هم ورځ تر بلې زیاتیږي او دا دی ۷۸۰۰ نفرو ته رسیدلی که چیرته همدا کسان ورو ورو نور خبر کړي او د هغو نویو کسانو د غږونو نمونې هم ولرو زموږ ډیټاسیټ به لا ډیره تنوع پیدا کړي او د کمیت تر څنګ به کیفیت هم لا ښه شي. که څه هم ۷۸۰۰ کسان هم کم ندي خو د زرګونو ساعتونو غږونو د اوریدلو لپاره د زرګونو کسانو فعاله ګډون ته اړتیا ده.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپلې لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

د جملو برخه هم تر پخوا ښه شوي فعلا ۳۰۰ زره تایید شوي جملي لرو که څه هم د ځینو کیفیت ښه ندی خو دا ۳۰ کتابه متن دی ددومره متن برابرول اپلوډ او تایید او ریکارډ یو عالم کار دی چې له نېکه مرغه ترسره شوی. د کاروان ملګري هوډ لري تر نیم میلیون پښتو جملي کامن وایس پښتو ته ور زیاتي کړي.

د تایید شویو غږونو سلنه هم ٤٦ % ته رسیږي. دا په دې معني چې د ټولو ثبت شویو غږونو ٤٦سلنه اوریدل شوي چې ۲۲٦۷ ساعته کیږي. په ورته وخت کې ۲٦٦۱ ساعتونه غږونه لا پاتي دي چې باید واوریدل شي. او دا هر غږ باید دوه کسان واوري او تایید یې کړي ترڅو تایید شي که یو کس یې تایید او دویم یې رد کړي بیا دریم کس ته ځي دا په دې معني چې موږ شاوخوا ٦۰۰۰ ساعته اوریدلو ته اړتیا لرو چې د اوسني ثبت شوي غږونه Validation Progress مو سل سلني ته لوړ شي. البته حتمی نده چې سل سلنه دي شي. فقط هرڅومره ډېر چې موږ واورو هماغومره مو ډیر غږونه تر ورستی ازموینه هم تیریږي او د کارولو وړ ګرځي نو ځکه له تاسو تمه ده په دې ورستی مرحله کې مرسته وکړئ او غږونه واورئ.

لینک یې دا دی:

https://commonvoice.mozilla.org/ps/listen

بله مهمه برخه چې موږ ورباندي لګیا یو هغه کامن وایس کې د طبعي وینا/ خپلواکه وینا یا Spontaneous Speech برخه ده. دلته موږ د معمول غونډي متن او جملي له مخې نه لولو ځکه لوستل او عامي عادي او طبعي خبري فرق لري موږ غواړو د یو عادي پښتون طبعي غږ ماشین ته ور وپیژنو نو ددې لپاره موږ شاوخوا سل عمومي ازادې او جذابي پوښتني جوړې کړي دي مثلا " د افغانستان د پرمختګ لپاره څه کول پکار دي او که واک له تاسره وي کوم کارونه به وکړې" دې ډول پوښتنو ته هرڅوک په خپل زړه ځواب ورکوي کولی شي یو، دوه الی پنځو دقیقو پوري وغږیږي او بیا موږ راځو ددې کس خبري په معیاري پښتو باندي لیکو یعني ټرانسکرایب کوو یې او په دې شکل موږ د پښتنو د طبعي خبرو او لهجو ښه خونډي کوو او ماشین ته یې ورپېژنو. دا برخه موږ په محدود او ازمایښتي شکل پیل کړې ده یوازې هغه کسان چې په ښه کیفیت غږونه ثبت کولی شي هغو سره یې لینکونه شریکوو خو ورو ورور به دا چاره هم پراخه شي.

بس دعاګاني مو پکار دي.»

د جانداد جهاني او د ده د ګروپ کار ته په کتو سره ما ته دا هیله پیدا شوې ده چې اوس پښتانه د کار په پیل کې نه، بلکې د کار په متن کې دي او که په همدې جدیت سره یې پرمخ بوزي، نو لرې نه ده چې پښتو ژبه به د نوې تکنالوژۍ کلیواله شي او هر پښتون به د نړۍ ټولو علمي پرمختګونو ته لاسرسی ولري او د هر پښتانه ترکور، کلي او وطن پورې به د علم رڼا ورسېږي.

د همدېورځې په هیله!

ټول هغه کسان (اغلې/ ښاغلي) چې په دې پروژه کې کار کوي، زما لهپاره اتلان دي.

(آصف بهاند)

پای

د لیکوال نورې لیکنې په لاندې لینک کې لوستلای شئ:

http://afghan-german.com/tahLiLha/EditAutor.aspx?95

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځېر و لولئ